

En aquest localisme estricte s'arrelava el Pla obert al món sencer. Gaziel —un altre cosmopolita eternament ganxó— ho explicava així: “Vagi on vagi, sigui on sigui —a la plena Europa, a Amèrica o a la fi del món—, sempre Pla s’hi passeja com per la rogalia de Llofriu”. Joan Fuster i Dionisio Ridruejo han glossat aquest fenomen amb paraules gairebé idèntiques, i Ibáñez Escofet n’ha tret la conclusió: “Pla ha fet viva la idea segons la qual la universalitat s’assoleix a partir del microcosmos”. És a dir: la millor manera de ser universal és la de ser profundament particular.

Potser Pla, doncs, no estaria gaire d’acord amb l’articulista d’*El País*. Ni Salvador Espriu, capaç de veure tot el món a partir de Sinera, i autor d’aquella memorable exacerbació localista: “Em quedaré aquí per sempre més”. Pla aportaria encara, a favor de la seva tesi, un argument incontrovertible: “Goethe i Schiller van viure sempre en poblacions com Palafrugell”.

López-Picó, per Tots Sants a Girona

López-Picó (en un dibuix de Josep Obiols) i la seva carta autògrafa a Rafael Masó.

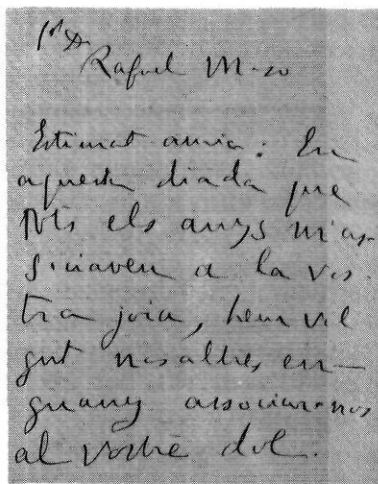
Cent anys del naixement de Josep Mª López-Picó, un dels “poetes majors” de Catalunya, amic de Carner i mestre de Riba, autor de noranta volums, fundador i director de *La Revista* des del 1915 fins al 1936, director de les *Publicacions de La Revista*, que van arribar a editar cent quaranta-tres títols. En un escorcoll a casa seva, l’any 1936, la gent de la FAI li fa aquesta acusació esplèndida: “tenir massa llibres per a un home sol”. Albert Manent destaca quatre trets fonamentals de la seva persona: “Passió per les lletres, ciutadania exemplar, bonhomia de caràcter i un culte extrem a l’amistat”.

La relació de López-Picó amb Girona, com la de tants altres poetes de l’època, s’estableix a través dels Jocs Florals. Fidel a la convocatòria gironina, el poeta hi és guardonat reiteradament i obté en tres ocasions (1910, 1914 i 1921) el Premi de l’Ajuntament. L’any 1907, essent president del Jurat Joaquim Ruyra, guanya el Premi del Consistori amb unes *Proses líriques* que el secretari, Rafael Masó, saluda com “una vertadera novetat dins el gènere”. Fruit d’aquesta relació deu ser, entre altres poemes, el sonet *Girona* —inclòs, paradoxalment, en el volum *Brisas barcelonines*— que comença així:

“Si al teu desig has graonat escales
que el somni elevin al replà del cel,
les pedres treballades a cops d’ales
fixen l’ardent combat del teu anhel”.

Els poetes barcelonins que concorren als Jocs Florals de Girona fan honor a la dita i vénen *per Tots Sants a Girona*, perquè és justament al matí d’aquest dia que se celebra la Festa. Carner, Bofill i Mates i López-Picó, entre d’altres, són hostes habituals de can Masó, i comparteixen amb la família el dinar de Festa Major i la tradicional castanyada. López-Picó evoca aquelles tardes de Tots Sants en un curiós sonet: “Girona pubilla / i octubre l’hereu / desgranen a fira / magrana i festeig. / Rosada i celistia / nuviat ramell / i, a penes boirina / d’un respir, el vel. / Quan les nuvianges / eren l’inefable / seny dels Jocs Florals, / versos i castanyes / feien amb nosaltres / taula de Tots Sants.”

El 15 d’octubre de 1915 mor el patriarca dels Masó, Rafael Masó i Pagès, fundador i director del *Diari de Girona*. Aquell any, lògicament, no hi ha dinar de festa. De Barcelona estant, López-Picó tramet al seu amic Rafael Masó i Valentí, amb data del dia de Tots Sants, una carta signada conjuntament amb la seva esposa. El text, exemplar pel seu ritme intern i per la sàvia utilització dels adjectius, té la mesura i el rigor d’un veritable poema:

“Estimat amic: En aquesta diada que tots els anys m’associàveu a la vostra joia, hem volgut nosaltres enguany associar-nos al vostre dol. I en la comunió dels vius i dels morts, l’estimada ombra absent del vostre pare és viva com una profunda i callada companyia. De tot cor amics sempre fidels, Josep M^a i Angelina López-Picó”.

La vida nova del barri vell

En el decurs d’aquest darrer mig any, el Barri Vell de Girona ha donat nous i insòlits senyals de vida.

Tot primer va ser la festa del barri de Sant Feliu, quan uns carrers marginats i degradats van ressuscitar de sobte a la convivència cívica. Malgrat el pegot indigne de la “casa lila” i del seu entorn, l’espai que va des de l’escalinata del temple fins al riu va convertir-se per uns dies en menjador col·lectiu i en sala d’espectacles. Berenars infantils, sessions de titelles, vermut per als vells, audicions de sardanes, botifarrada popular, cantades d’havaneres, degustació de coques, balls populars de nit, tot s’hi va celebrar amb una eufòria inesgotable. Les melodies antillanes i les banderetes de paper donaven a l’Onyar un aire vagament portuari. La música d’ahir alternava amb la d’avui en el repertori del ball, i el campanar, esvelt i il·luminat, ho presidia tot amb el seu seny immortal.

Després, el dia de Tots Sants, va néixer al carrer de les Ballesteries i a la pujada de Sant Feliu la Trobada d’Artesans i Antiquaris, que on revitalitzar el nucli històric amb la seva activitat més pròpia: la que va donar nom als seus carrers i va configurar el tarannà de la gent a través d’un procés secular.

Ara, finalment, és el carrer de la Força el que celebra amb actes culturals i festius la culminació de les obres de rehabilitació. Aquests esclats, encara massa esporàdics, no són sinó els pròlegs il·lusionats i espontanis d’un programa pendent. Europa és plena d’exemples del que es pot fer i s’ha de fer per animar el centre històric. La iniciativa dels veïns hi té molt a dir —i hi diu— però la intervenció institucional hi és indispensable, més enllà de la pura actuació urbanística. Allà on s’han produït canvis notables i renovacions espectaculars, ha estat per la conjunció eficaç de l’esforç privat i de l’aportació pública. I aquí, els uns pels altres, anem passant els anys i desaprofitant les experiències aïllades sense integrar-les decididament en un pla d’actuació global.

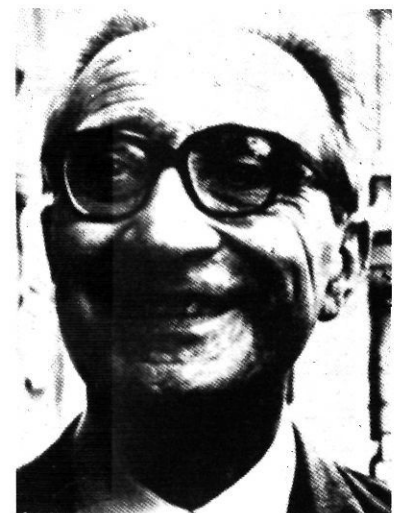
*Carrer de la Força:
culminació
de les obres.*

Tota la ciutat és històrica

En parlar dels centres històrics, es difícil oblidar-se de l’il·lustre Giulio Carlo Argan, historiador de l’art i ex-alcalde de Roma. Ell té dit que “no n’hi pas prou amb la restauració, sinó que s’ha d’anar a la reanimació i a la refuncionalització”.

Però ara Argan, vingut a Barcelona per parlar de la crisi de la ciutat, sembla haver anat més enllà: “Totes les nostres ciutats han tingut un creixement equivocat i morbós. Hi ha enormes i desoladores perifèries entorn dels petits centres històrics. Aquests s’han de salvar perquè són el valor i el prestigi de les ciutats, però per això cal actuar amb energia sobre les perifèries creades per l’especulació”.

El pensament de Giulio Carlo Argan es manifesta amb perfecta coherència en el decurs del temps. L’any 1976, en accedir a l’alcaldia de Roma, va dir que “la mateixa especulació que danya el centre històric és la que crea els ghettos inhumans dels extraradis congestionats”. I l’any 1979, a la ciutat emblemàtica de Bolonya, va fer solemnement aquesta afirmació: “El concepte de centre històric és útil instrumentalment, però és teòricament

*Giulio Carlo Argan,
del centre històric a
la perifèria urbana.*